

MALWINA LEMKOWSKA

<https://doi.org/10.33995/wu2023.4.6>

data wpływu: 26.07.2023

data akceptacji: 29.11.2023

Raportowanie niefinansowe jako źródło informacji o działaniach największych europejskich grup ubezpieczeniowych na płaszczyźnie środowiskowej zrównoważonego rozwoju [część 2. – wyniki badania empirycznego]

Artykuł stanowi drugą, empiryczną część opracowania dotyczącego raportów niefinansowych największych europejskich grup ubezpieczeniowych. Otoczenie instytucjonalne raportowania niefinansowego, wyniki kwerendy literatury przedmiotu, a także metodyczne założenia badania zostały opisane w części 1.

Celem badania była identyfikacja i klasyfikacja działań środowiskowych największych europejskich grup ubezpieczeniowych. Zamierzenie to realizowano poprzez analizę treści skonsolidowanych sprawozdań niefinansowych. Zastosowana została metoda opracowania danych jakościowych: analiza szablonowa, wsparta przez techniki narracji.

Zidentyfikowane aktywności ubezpieczycieli zostały zaprezentowane w trzech podstawowych grupach: działalność organizacyjna i zarządcza; działalność wewnętrzna oraz działalność zewnętrzna, w tym: świadczenie ochrony ubezpieczeniowej i działalność inwestycyjna. Badane raporty koncentrowały się na prezentacji celów, założeń i strategii zrównoważonego rozwoju grup w w/w podziale. Stawiane cele były często nieostre i pozostawiały możliwość odstępowania od wyznaczonej strategii. Ubezpieczyciele przedstawili również obszerny wykaz realizowanych działań we wszystkich trzech grupach. Badanie raportów ujawniło jednak brak możliwości oceny głębokości, jakości i skuteczności większości tych działań.

Zidentyfikowano również problem wielości stosowanych metodyk oceny skuteczności działań, co potwierdziło – wcześniej przedstawiany w literaturze przedmiotu – problem porównywalności danych.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, raportowanie niefinansowe, ubezpieczenia, środowisko.

Wprowadzenie

Raporty niefinansowe – w założeniu zarówno polskiego ustawodawcy, jak i unijnego regulatora – powinny być źródłem informacji m.in. o działalności środowiskowej ubezpieczycieli, tj. aktywności zmierzającej do ograniczenia negatywnego wpływu człowieka na środowisko oraz tej, której celem jest adaptacja społeczeństw do zmian środowiskowych (w tym przede wszystkim zmian klimatycznych).

Celem badania, którego wyniki zostały przedstawione w artykule, jest identyfikacja i klasyfikacja działań środowiskowych największych grup ubezpieczeniowych Unii Europejskiej. Zamierzenie to realizowano poprzez analizę treści skonsolidowanych sprawozdań niefinansowych największych europejskich grup ubezpieczeniowych. Zastosowana została metoda opracowania danych jakościowych: analiza szablonowa, wsparta przez techniki narracji. Użyta metoda wymagała przygotowania narzędzia badawczego pozwalającego na klasyfikację działań podejmowanych przez ubezpieczycieli (por. część 1 artykułu). Jego struktura determinuje sposób uporządkowania prezentowanych niżej wyników.

1. Działalność organizacyjna i zarządcza

1.1. Kwestie środowiskowe w strukturze organizacyjnej

We wszystkich analizowanych instytucjach znaczenie kwestii środowiskowych zostało odzwierciedlone w strukturze organizacyjnej grup ubezpieczeniowych. W wielu przypadkach powoływane są samodzielne zespoły ds. zrównoważonego rozwoju, podlegające bezpośrednio zarządowi organizacji. Niekiedy jednostki zajmujące się zrównoważonym rozwojem stanowią podzespół komisji ds. zarządzania ryzykiem. W zdecydowanej większości kwestie środowiskowe pozostają wkomponowane w działania struktur dedykowanych nie tylko sprawom związanym z klimatem czy innymi ryzykami środowiskowymi, ale także zagadnieniom problemów społecznych (np. dyskryminacji, wykluczenia społecznego, ubóstwa). Zdarza się też powoływanie zespołów zorganizowanych dla osiągnięcia wyróżnionych celów lub realizacji szczegółowo nakreślonych zadań (przede wszystkim w obszarze działalności inwestycyjnej, underwritingowej czy zarządzania ryzykiem), np. Net Zero Working Group (Aegon), Responsible Investment Committee (Talanx), Responsible Underwriting Committee (Talanx), Non Financial Risk Committee (Aegon) czy Net Zero Investment Execution Unit (Aviva), Socially Responsible Investments Committee (CNP). Niektóre podmioty zintegrowały strukturalnie kwestie zrównoważonego rozwoju z funkcjami związanymi bezpośrednio z obsługą klienta ubezpieczyciela (np. Sustainability Ambition Steering Committee jako podzespół Customer Conduct and Reputation Committee – Aviva). Zidentyfikowaną praktyką pozostaje również ustanawianie ciała o charakterze eksperckim i doradczym, które wspiera spójność działań podejmowanych w zakresie całej struktury grupy ubezpieczeniowej (np. Global Sustainability Board – Aegon; Role in Society Steering Committee – Axa; Network in Sustainability Transitions – BNP). Tak rozbudowane struktury organizacyjne badanych instytucji odzwierciedlają wielowymiarowość problematyki zrównoważonego rozwoju.

1.2. Uczestnictwo w krajowych lub międzynarodowych gremiach ds. zrównoważonego rozwoju

Miniona dekada (2013–2023) to okres powoływania licznych instytucji, związków oraz porozumień, dedykowanych zrównoważonemu rozwojowi o zasięgu krajowym i międzynarodowych, ogólnym i sektorowym. Europejskie grupy ubezpieczeniowe intensywnie angażują się w ich działalność, zarówno jako członkowie, sygnatariusze licznych deklaracji, jak i wręcz ich inicjatorzy. Wykaz zidentyfikowanych w raportach organizacji / inicjatyw, których członkami, uczestnikami, czy sygnatariuszami są grupy ubezpieczeniowe, zawiera tabela 1.

Tabela 1: Krajowe i międzynarodowe organizacje oraz inicjatywy angażujące ubezpieczycieli w działania na rzecz płaszczyzny środowiskowej zrównoważonego rozwoju (zidentyfikowane na podstawie raportów niefinansowych największych europejskich grup ubezpieczeniowych za rok sprawozdawczy 2021)

Organizacje / inicjatywy dedykowane ubezpieczycielom
UNEP – FI Principles for Sustainable Insurance (PSI)
Net Zero Insurance Alliance (NZIA)
ClimateWise
InsurResilience Global Partnership for Climate and Disaster Risk
Poseidon Principles for Marine Insurance (PPMI)
Organizacje / inicjatywy dedykowane inwestorom instytucjonalnym
Net Zero Asset Owner Alliance (NZAOA)
Net Zero Asset Managers Initiative
UN Principles for Responsible Investment (PRI)/ Montreal Carbon Pledge
Climate Action 100+
Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC)
One Planet Asset Managers Initiative (AGI)
NASDAQ Sustainable Bond Network
Sustainable Development Investment Partnership (SDIP)
Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB)
Green Building Observatory
ESG Circle of Real Estate (ECORE)
Novethic's Circle of Institutional Investors
Coalition for Climate Resilient Investment (CCRI)
Green Bond Principles (GBP)
Global Impact Investment Network (GIIN)
Operating Principles for Impact Management (OPIM)
Organizacje / inicjatywy dedykowane zrównoważonemu raportowaniu
Task Force on Climate-Related Financial Disclosure (TCFD)
European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)/ Project Task Force on European Sustainability Reporting Standards (PTF-ESRS)
Inne organizacje / inicjatywy dedykowane zrównoważonemu rozwojowi rynków finansowych
Glasgow Financial Alliance for Net Zero
EU Platform on Sustainable Finance
Global Innovation Lab for Climate Finance
Finance for Biodiversity Pledge

Finance Sector Deforestation Action (FSDA)
Sustainable Blue Economy Finance Initiative
Women in Finance Climate Action Group
Inne organizacje / inicjatywy z członkostwem grup ubezpieczeniowych,
UN Sustainable Development Goals
Sustainable Market Initiative
RE100 (Renewable Energy)
Open Source Climate
Transition Pathway Initiative (TPI)
Science Based Targets Initiative
UN Business Ambition for 1,5 st C
Powering Past Coal Alliance
Net Zero Future World Wildlife Fund (WWF)
w tym: organizacje / inicjatywy dedykowane ochronie bioróżnorodności
Deforestation Pledge
Conservation charity WWF
Business for Nature
Ocean Risk and Resilience Action Alliance (ORRAA)
Global Blue Carbon Coalition
Act4Nature
Club B4B+ (Business for Positive Biodiversity Club)

Źródło: opracowanie własne.

Wielość organizacji z jednej strony dowodzi ogromu zainteresowania i zaangażowania ubezpieczycieli w zarządzanie według zasad zrównoważonego rozwoju. Z drugiej jednak strony budzi wątpliwości natury organizacyjnej, odnoszące się do koordynacji działań, dostosowania się do agendy tak wielu podmiotów i faktycznej wartości dodanej uczestnictwa w kolejnej inicjatywie. W konsekwencji powstaje pytanie, czy członkostwo w tych organizacjach ma jedynie wartość wizerunkową, czy też realnie przekłada się na pozytywne efekty środowiskowe. Trudno również na podstawie raportów niefinansowych grup ubezpieczeniowych ocenić, na ile funkcje partycypacji w licznych organizacjach są uzupełniające się czy komplementarne, a na ile się pokrywają, co może zaburzać proces dążenia do zrównoważonego rozwoju.

1.3. Stanowienie celów – strategie środowiskowe

Cele stanowione na szczeblu organizacyjnym są silnie determinowane działaniami podejmowanymi przez krajowe i międzynarodowe instytucje, których aktywność koncentruje się na zbliżaniu gospodarki światowej do podążania ścieżką zrównoważonego rozwoju. Stąd wszystkie badane grupy ubezpieczeniowe odnosiły kierunki swoich działań do Sustainable Development Goals (SDGs) ustalonych w 2015 roku w dokumencie wydanym przez UN Global Compact¹. Cele te sformułowane są w sposób ogólny, uniwersalny, odpowiedni do szerokiego zastosowania w różnych sektorach gospodarki.

1. United Nations General Assembly, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, A/RES/70/1, New York 2015, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement> [dostęp: 19.04.2023].

Z ogólnych celów zrównoważonego rozwoju wyłaniają się te, które przypisywane są kwestiom klimatycznym. Nadrzędny ogólnosektorowy cel klimatyczny został sformułowany na światowym szczycie klimatycznym COP21 w Paryżu (porozumienie paryskie) w 2015 roku. Jest nim dążenie do ograniczenia globalnego ocieplenia do roku 2100 do 1,5°C względem epoki przedprzemysłowej. Na kanwie porozumienia paryskiego organizacje zrzeszające podmioty o podobnych atrybutach – sektorowe (ubezpieczeniowe) oraz te grupujące inwestorów instytucjonalnych z różnych gałęzi rynku finansowego – z dużo większą precyzją opracowały cele odpowiednie do działalności zrzeszonych podmiotów. Dla sektora ubezpieczeniowego kluczowymi w tym zakresie organizacjami są Net-Zero Insurance Alliance (NZIA) oraz Net Zero Asset Owner Alliance (NZAOA), które proklamują dążenie do neutralności klimatycznej w zakresie emisji gazów cieplarnianych (GHG)² do 2050 roku. Deklaracja przynależności do NZIA lub NZAOA wiąże się ze zobowiązaniem do systematycznego stawiania indywidualnych celów pośrednich, ich publikowania i raportowania stopnia ich osiągnięcia. Dokładna ścieżka dążenia do tych celów ma być konstruowana indywidualnie przez ubezpieczycieli / inwestorów instytucjonalnych, z uwzględnieniem osiągnięć naukowych w tym zakresie, w tym ustaleń IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change).

Ustalenia badawcze IPCC zakładają konieczność wyłączenia węgla z produkcji energii do 2030 roku w przypadku większych gospodarek (UE lub OECD) oraz do 2040 roku w obszarze reszty świata³, celem ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5°C. Większość badanych grup ubezpieczeniowych dostosowała deklarowaną strategię do tego zobowiązania.

Badane organizacje formułują często cele cząstkowe w odniesieniu do kluczowych obszarów niezbędnych dla realizacji drogi redukcji emisji gazów cieplarnianych, np. Oil&Gas Policy (Allianz), Energy Policy (Axa), Environmental Footprint Plan (Mapfre). Rzadsze są równoległe polityki w obszarze bioróżnorodności (Biodiversity Policy – AVIVA czy Deforestation and Ecosystem Conversion Policy – Axa).

1.4. Poddawanie się ocenie ratingowej i innym ocenom w zakresie ESG

Grupy ubezpieczeniowe na różne sposoby manifestują swoje zaangażowanie w dążenie do budowania zrównoważonego rozwoju. Poddając się ocenie ratingowej, weryfikują osiąganie celów wewnętrznych, jednocześnie budując walory wizerunkowe organizacji. W ostatniej dekadzie (2013–2023) rynki finansowe rozbudowały infrastrukturę pozwalającą na zewnętrzną weryfikację działań organizacji w kontekście ESG. Grupy ubezpieczeniowe wymieniały w raportach oceny ratingowe, certyfikaty / dowody realizacji celów zrównoważonego rozwoju przyznawane przez różne instytucje, a także wskazywały programy, w których uczestniczą, raportując wyniki swojej działalności przez pryzmat celów zrównoważonego rozwoju. Ich wykaz zawiera tabela 2.

2. Emisje GHG odnoszą się do zakresu 1, 2, 3 emisji ubezpieczycieli lub reasekuratorów. W zakresie 3 ubezpieczyciele i reasekuratorzy powinni uwzględnić emisje zakresu 1, 2 i 3 klientów wtedy, gdy są znaczące i pozwalają na to dostępne dane. Por. *UN environment programme. The Net-Zero Insurance Alliance. Statement of commitment by signatory companies*, s. 1, <https://www.unepfi.org/psi/wp-content/uploads/2021/07/NZIA-Commitment.pdf> [dostęp: 19.04.2023].
3. P.A. Yanguas Parra, G. Ganti, R. Brecha, B. Hare, M. Schaeffer, U. Fuentes, *Global and regional coal phase-out requirements of the Paris Agreement: Insights from the IPCC Special Report on 1.5°C*, Climate Analytics 2019, s. 4. https://climateanalytics.org/media/report_coal_phase_out_2019.pdf [dostęp: 19.04.2023].

Tabela 2: Instrumenty zewnętrznej oceny grup ubezpieczeniowych według kryteriów zrównoważonego rozwoju (zidentyfikowane na podstawie raportów niefinansowych największych europejskich grup ubezpieczeniowych za rok sprawozdawczy 2021)

Ratingi ESG / certyfikaty / oceny realizacji celów zrównoważonego rozwoju
MSCI ESG Ratings
Sustainalytics
ISS ESG Ratings
FTSE ESG Scores
Moody's ESG Solutions (m.in. Vigeo Eiris)
CDP Scores (w tym: CDP Supplier Engagement Rating)
United Nations Principles of Responsible Investments (PRI) annual assessment
ShareAction's Assessment
S&P Global CSA
The Good Shopping Guide Ethical Company Accreditation
Good Business Charter Accreditation

Źródło: opracowanie własne.

Zewnętrzna ocena podejmowanych działań o charakterze środowiskowym uwiarygadnia aktywności ubezpieczycieli w oczach interesariuszy. Stanowi jednocześnie podstawę porównań organizacji ocenianych według tych samych kryteriów, przez te same instytucje. Wątpliwości może jednak w niektórych przypadkach budzić stosowana metodyka oceny, która – jeśli jest nieznana, niejednoznaczna, bądź istotnie ograniczona zakresowo – może nie odzwierciedlać rzeczywistej sytuacji ocenianego podmiotu.

1.5. Uczestnictwo w składzie indeksów zrównoważonego rozwoju

Podejmowane przez grupy ubezpieczeniowe działania na rzecz ESG pozwalają na włączenie ich do indeksów zrównoważonego rozwoju. Wykaz indeksów, w których zostały uwzględnione badane grupy, prezentuje tabela 3.

Tabela 3: Indeksy zrównoważonego rozwoju, w których uczestniczyły badane grupy ubezpieczeniowe (zidentyfikowane na podstawie raportów niefinansowych największych europejskich grup ubezpieczeniowych za rok sprawozdawczy 2021)

MSCI Europe ESG Leaders Index
MSCI World ESG Leaders Index
FTSE4Good Europe Index
FTSE4Good Developed Index
Euronext V.E Europe 120
Euronext V.E Eurozone 120
Morningstar Europe Sustainability Index
Morningstar Eurozone Sustainability Index
Morningstar Global Markets Sustainability Index
Morningstar Developed Europe Low Carbon Risk

Ethibel Sustainability Excellence Europe
--

Dow Jones Sustainability Indices

Źródło: opracowanie własne.

Zrównoważony rozwój wymaga ogromu nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego. Warunkiem tego zaangażowania jest jednak dostępność instrumentów ułatwiających podejmowanie decyzji inwestycyjnych, w tym indeksów zrównoważonego rozwoju. Uwzględnienie spółek należących do europejskich grup ubezpieczeniowych w tych indeksach dowodzi ich zaangażowania w działania środowiskowe, kontroli ryzyka związanego ze zrównoważonym rozwojem i w konsekwencji zwiększa ich dostęp do kapitału dostarczanego przez odpowiedzialnych środowiskowo inwestorów.

2. Środowiskowe działania wewnętrzne

Działania wewnętrzne ubezpieczycieli obejmują organizowanie i realizowanie aktywności wspomagającej wytwarzanie i dystrybucję ochrony ubezpieczeniowej. Choć w niewielkiej skali w porównaniu do innych sektorów gospodarczych, ubezpieczyciele również pozostają bezpośrednimi i pośrednimi emitentami gazów cieplarnianych. Realizacja ich polityki środowiskowej w zakresie efektów zewnętrznych działalności obniża niepożądane emisje i dodatkowo zwiększa wiarygodność ubezpieczyciela jako instytucji oferującej finansowe produkty promujące zrównoważony rozwój czy mające na celu zrównoważony rozwój.

Struktura działań przyjęta przez badanych ubezpieczycieli w stosunku do emisji gazów cieplarnianych oparta jest na trzech grupach celów: po pierwsze – unikaniu emisji gazów cieplarnianych, po drugie – ich redukcji i po trzecie – neutralizacji (offset). Większość badanych grup ubezpieczeniowych deklaruje osiągnięcie stanu zerowych emisji netto⁴ w działalności biznesowej w swoich głównych siedzibach, dzięki zastosowaniu odnawialnych źródeł energii, a także podejmowanie działań offsetowych neutralizujących emisje z innych źródeł. Do tych ostatnich zaliczyć można finansowanie aktywności na rzecz redukcji emisji lub neutralizacji gazów cieplarnianych (np. dotowanie programu REDD – Reducing in Emissions from Deforestation and Destructive Forest Use czy nabywanie certyfikatów, które wspierają budowę nowych przedsięwzięć w obszarze energii odnawialnej), porozumienia ze spółkami energetycznymi (np. EDF – Électricité de France, który produkuje energię odnawialną jako ekwiwalent zużycia ubezpieczyciela) lub bezpośrednio inwestycje ubezpieczycieli, np. w projekty zapobiegające wylesianiu na Borneo, rozwój technologii biogazu w Chinach, restaurację naturalnych torfowisk w Indonezji, zalesianie m.in. w Portugalii, Francji, Hiszpanii, Brazylii, ze starannym doбором rodzimych gatunków odpornych na pożary. Niektórzy ubezpieczyciele deklarują zgodność projektów offsetowych z globalnymi standardami (tj. *Verified Carbon Standard* – VCS, *Climate, Community and Biodiversity Standards* – CCBS). Jednocześnie ubezpieczyciele neutralność węglową stawiają sobie za główny cel w obszarze pozostałych (innych niż główna) lokalizacji. Cele poboczne są w tym zakresie określane w różnych

4. Zerowa emisja netto, inaczej neutralność emisyjna, neutralność klimatyczna, neutralność węglowa – stan, w którym antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych do atmosfery są w całości zrównoważone przez pochłanianie lub wychwyt CO².

wymiarach, np. w odniesieniu do emisji ogółem, emisji ogółem na pracownika, emisji z podróży służbowych na pracownika, zużycia energii na pracownika czy procentowego udziału energii odnawialnej w portfelu energetycznym grupy.

Do realizacji powyższych celów przyczynia się – według raportów – odpowiednia organizacja pracy, w tym promocja pracy hybrydowej, której towarzyszą zachęty (benefity pracownicze) do przejścia na odnawialne źródła energii w gospodarstwach domowych pracowników, ograniczenie i optymalizacja energetyczna podróży służbowych, w tym wspieranie hybrydowej i elektrycznej floty pojazdów służbowych czy negocjacje z liniami lotniczymi w zakresie systemu kompensacji emisji dwutlenku węgla, dopuszczalność podróży lotniczych tylko, gdy całkowity czas podróży przekracza 3 godziny, promowanie wideokonferencji, motywowanie do redukcji emisji w dojazdach do pracy (poprzez zniżki / subsydia na transport publiczny dla pracowników, organizację wypożyczalni rowerów, wsparcie w zakupie rowerów elektrycznych, przygotowanie parkingów dla rowerów, instalację stacji ładowania pojazdów elektrycznych, wyposażenie pracowników w karty ładowania na parkingach publicznych, organizację infrastruktury ładowania w domach pracowników, wykreowanie systemu *car sharing* dla pracowników). Przykładem znaczącego zaawansowania zarządzania aspektami środowiskowymi mobilności pracowników jest powołanie menadżera ds. mobilności we włoskiej gałęzi CNP. Prośrodowiskowym zmianom w zakresie organizacji pracy pracowników towarzyszą licznie podejmowane kampanie edukujące i budujące „środowiskową mentalność” zasobów ludzkich ubezpieczycieli, organizowane wewnętrznie przez samych ubezpieczycieli, czy – zewnętrznie – programy dedykowane dla pracowników ubezpieczycieli przygotowane np. przez Cambridge Institute for Sustainable Leadership. Ciekawym i zidentyfikowanym w raportach przykładem w obszarze świadomościowym jest dedykowany pracownikom kalkulator *personal carbon footprint*, czy instalacja w samochodach służbowych *WeNow Box* – programu / aplikacji, który wspiera środowiskowo przyjazne praktyki jazdy samochodem. Pracownicy jednej z badanych grup ubezpieczeniowych (Zurich) motywowani są ponadto do podejmowania własnych inicjatyw, których celem będzie zmniejszanie śladu węglowego. Ubezpieczyciel stworzył „fundusz węglowy” służący finansowaniu projektów zgłaszanych przez pracowników na całym świecie. Fundusz ten zasilany jest przez opłaty (zależne od wewnętrznej ceny ustalonej przez organizację), które ubezpieczyciel uiszczają za jednostkę emisji CO₂ grupy.

Ubezpieczyciele podejmują ponadto liczne działania fizyczne i organizacyjne podnoszące efektywność środowiskową miejsca pracy. Wśród deklarowanych działań znalazły się m.in.: kontrola emisji z budynków, projekty smart-building i zrównoważonych budynków (np. zdalnie zarządzane procesy oszczędzania energii w nieruchomościach należących do grupy, montaż sensorów CO₂ dostosowujących procesy wentylacji do ilości osób w pomieszczeniach, wprowadzanie systemów responsywnych, tzn. uzależniających działanie od czynników zewnętrznych – np. od temperatury na zewnątrz, instalacje pomp ciepła, pomiar i optymalizacja temperatury w pomieszczeniach); wspieranie efektywności energetycznej centrów zarządzania danymi, w tym dostarczanie najnowszych energooszczędnych sprzętów (np. z oznaczeniem Energy Star), zastępowanie tradycyjnych komputerów stacjonarnych przez modele mini PC, optymalizacja przepływu powietrza w centrach danych celem zmniejszenia zużycia energii w procesie chłodzenia serwerów; kontrola zużycia papieru (digitalizacja dokumentów, preferowanie komunikacji elektronicznej z klientami – komunikacja papierowa możliwa do wyboru w systemie *opt-in*, wyposażenie w podwójne monitory, druk dwustronny, łączenie papierowej korespondencji ubezpieczeniowej i bankowej w grupach ubezpieczeniowo-bankowych), pozyskiwanie papieru ze źródeł certyfikowanych (np. etykiety

zrównoważonego rozwoju FSC, PEFC czy European Ecolabel); użycie surowców biodegradowalnych w artykułach biurowych (kleje, okienka w kopertach, zastosowanie tuszu do drukarek produkowanego w oparciu o składniki roślinne, np. soję); redukcja zużycia wody, np. wykorzystanie wody deszczowej do chłodzenia, podlewania – zwłaszcza w tych lokalizacjach grup ubezpieczeniowych, w których już teraz dostęp do wody pitnej jest ograniczony, jak Indie czy Singapur; wewnątrzorganizacyjne oczyszczanie i ponowne użycie wody (gałąź Mapfre w Meksyku); redukcja zużycia plastiku, np. naczyń jednorazowych w biurach. Do tej grupy działań zaliczyć należy również często deklarowane zarządzanie odpadami, zwłaszcza elektronicznymi (tzw. *digital pollution*). Ubezpieczyciele budują też czasem programy recyklingu e-odpadów dla swoich klientów. Strategie w tym obszarze obejmują już etap zakupu sprzętów (np. nabywanie telefonów z długą gwarancją i biodegradowalną obudową), kolekcjonowanie części zamiennych ze zużytego / zepsutego sprzętu, utylizację elementów nieużytecznych czy promowanie tzw. *circular economy* i dostarczanie sprzętu komputerowego np. do organizacji pozarządowych. Kilku ubezpieczycieli zadeklarowało szczególną staranność w zagospodarowaniu odpadów z kantyn biurowych (np. rezygnację z naczyń jednorazowych, utylizację resztek żywności w procesach beztlenowej fermentacji, korzystanie w powyższym zakresie z wyspecjalizowanych firm zewnętrznych). Potwierdzeniem środowiskowych działań są certyfikaty niektórych siedzib ubezpieczycieli (np. BREEAM – *Building Research Establishment Environmental Assessment Method*), BEPOS-Effinergie, NF HQE – *Haute Qualité Environnementale*, Exploitation, WELL, LEED – *Leadership in Energy and Environmental Design*, Energy Star).

Działania organizacyjne kilku grup ubezpieczeniowych wspierane są przez wdrożenia znormalizowanych systemów zarządzania w wybranych jednostkach organizacyjnych ubezpieczycieli, głównie systemu zarządzania środowiskowego ISO 14001 czy systemu zarządzania energią ISO 50001.

Poza zarządzaniem bezpośrednimi emisjami, działania środowiskowe grup ubezpieczeniowych obejmują obszar współpracy z dostawcami (również dostawcami usług w chmurze), zarówno w zakresie ich emisji, jak i innych form oddziaływania na środowisko, w szczególności na bioróżnorodność. Wśród rozwiązań w tym zakresie wymienić można wdrażanie kodeksów dostawców (Vendor Code of Conduct), ocenę kwestionariuszową dostawców, cyfryzację procesów zakupów z uwzględnieniem kryteriów ESG (np. zastosowanie narzędzia SAP ARIBA), klauzule net-zero w kontraktach z dostawcami, przewodniki ESG dla dostawców, korzystanie z zewnętrznych platform oceny dostawców (np. EcoVadis Rating Platform), promowanie dostawców lokalnych celem zmniejszenia dystansu transportu czy udział ubezpieczycieli w programach promujących ekologiczne zarządzanie łańcuchem dostaw (np. Responsible Supplier Relation Charter). Jedna grupa deklarowała też korzystanie z sieci (Supply Chain Program) CDP, tj. organizacji non-profit, która opracowuje system upubliczniania danych środowiskowych. Ubezpieczyciel korzystał z dostawców z sieci bądź rekomendował członkostwo w sieci swoim kooperantom. Ekologiczne kryteria wyboru dostawców przez ubezpieczycieli dotyczą nawet w pojedynczych przypadkach dostawców usług cateringowych do kantyn organizacyjnych, gdzie brane pod uwagę są takie czynniki jak praktyki wędkarskie, system recyklingu kapsułek do ekspresów itp.

Czynnikiem motywującym do należytej staranności w dążeniu do realizacji celów środowiskowych jest projektowana struktura wynagrodzeń, która w badanych grupach ubezpieczeniowych dla kadry zarządzającej przewiduje od kilku do kilkudziesięciu procent zmiennego wynagrodzenia zależnego od wskaźników pozafinansowych, w tym tych związanych z ESG. Co ważne, osiągnięcie celów w zakresie ESG może podwyższać wynagrodzenia, ale jednocześnie odnotowanie istotnych

incydentów z zakresu zarządzania ryzykiem i zgodnością w tym obszarze może skutkować obniżeniem premii.

Ważnym, zidentyfikowanym przedsięwzięciem wśród pozapłacowych benefitów pracowniczych, które zwiększają wiarygodność ubezpieczyciela w dążeniu do zrównoważonego rozwoju, jest też organizacja dla własnych pracowników programów emerytalnych opartych na funduszach zrównoważonych.

3. Świadczenie ochrony ubezpieczeniowej

3.1. Polityka wykluczenia ochrony dla działalności wysokoemisyjnej

Quasi-regulacyjna funkcja ubezpieczycieli identyfikowana jest w literaturze przedmiotu od lat⁵. Określając zakres podaży ochrony ubezpieczeniowej, zakłady ubezpieczeń wpływają na decyzje podmiotów gospodarczych. Funkcja ta może mieć szczególne znaczenie w kreowaniu światowej transformacji w gospodarkę niskoemisyjną. W obszarze kształtowania podaży ochrony ubezpieczyciele podejmują działania pasywne (wyłączenia ochrony) i aktywne (kreowanie produktów dla technologii pożądaných). Raporty ubezpieczycieli wykazują ich wyraźną deklarację wycofywania się z ubezpieczenia tak działalności wysokoemisyjnej, jak i innych form aktywności gospodarczej szkodliwej dla środowiska. Na ubezpieczeniowej liście wyłączeń ochrony według przedmiotowego kryterium aktywności gospodarczej są: wydobywanie węgla, produkcja energii z węgla, pozyskiwanie paliw płynnych (w tym zarówno metody konwencjonalne, jak i niekonwencjonalne: platformy morskie, odwierty naftowe, działalność związana z eksploatacją piasków roponośnych, łupków naftowych), wykonywanie i eksploatacja odwiertów (naftowych i gazowych) w rejonie arktycznym. Obok działalności bezpośrednio (poprzez emisje CO₂) związanej ze zmianami klimatycznymi wyłączenia ochrony niektórych ubezpieczycieli dotyczą również takich aktywności, jak produkcja oleju palmowego czy soi, hodowla bydła, pozyskiwanie drewna (szczególnie jeśli prowadzą do wylesiania i są prowadzone bez niezbędnych certyfikatów), a także zróżnicowanej aktywności szerokiej gamy podmiotów, których działalność prowadzi do powstawania szkód w bioróżnorodności (np. trwałe działania zanieczyszczające).

Wyłączenia przedmiotowe zależne są zwykle od przekroczenia określonych minimalnych warunków brzegowych zaangażowania danej organizacji w działalność niepożądaną środowiskowo. Warunki te opisane są np. przez ilość megawatów energii wytwarzanej z węgla, procent obrotów przedsiębiorstwa związanych z produkcją energii węglowej, procent przychodów z dystrybucji energii z węgla, procent zasilania przedsiębiorstwa energią węglową, miliony ton produkcji węgla.

Wyłączenia ochrony ubezpieczeniowej według kryterium przedmiotowego nie mają zazwyczaj charakteru bezwzględny. Nierzadko indywidualna ocena planów transformacji przedsiębiorstw (np. ich deklaracja oparta na metodyce „Science Based Targets Initiative”) jest podstawą decyzji underwritingowych. Bywa, że grupy ubezpieczeniowe wyznaczają klientom zadania i terminy w obszarze transformacji ich działalności, których dotrzymanie jest warunkiem kontynuowania ochrony ubezpieczeniowej. Zakres ochrony uzależniany jest czasami od kraju lokalizacji ryzyka (np. Generali oferuje relatywnie szeroką ochronę w krajach, gdzie energia węglowa pokrywa

5. P. Benett, *Anti-Trust? European Competition Law and Mutual Environmental Insurance*, „Economic Geography” 2000, No 76(1), s. 50, 51.

więcej niż 45% zapotrzebowania energetycznego kraju]. W takich przypadkach jednak ochronie ubezpieczeniowej dla działalności opartej na węglu towarzyszy często eksperckie wsparcie ubezpieczyciela w przeprowadzeniu procedur transformacji i zmniejszania emisji (np. analiza ryzyka implementowanych instalacji redukujących emisje, ochrona ubezpieczeniowa dla realizacji projektów z zakresu budowy infrastruktury odnawialnych źródeł energii). Niektórzy ubezpieczyciele deklarują też ochronę ubezpieczeniową dla przedsiębiorstw podejmujących działalność nieprzyjazną dla środowiska, ale tylko w zakresie ubezpieczeń pracowniczych, odpowiedzialności kadry zarządzającej, ochrony tej części działalności, która jest powiązana z energią odnawialną, itp. Są też grupy ubezpieczeniowe, które deklarują wycofanie się z działalności bezpośredniej w obszarze kontrowersyjnych środowiskowo aktywności, pozostają jednak czynne w obszarze reasekuracji. Motywują powyższe tym, że wycofując się całkowicie z relacji z przedsiębiorstwami o niestanowczym profilu środowiskowym, tracą kontrolę nad ich działalnością, za to umocnią rolę mniej zdeterminowanych środowiskowo ubezpieczycieli.

Harmonogram wyłączeń ochrony – choć projektowany indywidualnie – podporządkowany jest zobowiązaniom i datom granicznym wynikającym z uczestnictwa ubezpieczycieli w organizacjach międzynarodowych (np. NZIA). Jedną z barier opracowania schematu skutecznych działań ubezpieczycieli jest jednak brak uniwersalnej metodyki pomiaru wpływu węglowego *underwritingu* (tzw. *carbon intensity methodology*). Opracowanie wewnętrznej procedury w tym zakresie było wskazywane jako zadanie zrealizowane (np. autorski projekt Zurich z zakresu *carbon intensity methodology*) bądź planowane przez badane grupy ubezpieczeniowe (np. Talanx). Ubezpieczyciele angażowali się we współpracę międzyorganizacyjną w celu opracowania Insured Emissions Standard, w ramach struktur NZIA i PCAF (*Partnership for Carbon Accounting Financials*).

3.2. Produkty ubezpieczeń majątkowych projektowane w związku z transformacją klimatyczną

Aktywna realizacja funkcji ochrony ubezpieczeniowej służąca transformacji środowiskowej gospodarki rozbudowała portfel produktów ubezpieczycieli. Proces ten integruje dwa filary zrównoważonego rozwoju: ekonomiczny i środowiskowy. Podejmowane przez różne podmioty na szeroką skalę działania z obszaru zrównoważonego rozwoju generują nowe rodzaje ryzyka. Ekonomicznie uzasadnioną odpowiedzią ubezpieczycieli jest oferta ochrony dla ryzyka ubezpieczalnego. Oferta ta jest jednocześnie wyrazem aktywnego udziału sektora ubezpieczeń w środowiskowej transformacji gospodarki. Raporty niefinansowe wymieniają programy ubezpieczeniowe przygotowywane dla mienia przedsiębiorstw eksploatujących odnawialne źródła energii (farmy wiatrowe *onshore* i *offshore*, panele fotowoltaiczne, elektrownie wodne i geotermiczne, urządzenia fermentacji beztlenowej dla biomasy), a także dla instalacji odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach domowych czy gospodarstwach rolnych (np. pomp ciepła); dla ryzyka nieprodukowania energii przez instalację; dla rozwoju prośrodowiskowych technologii (np. technologii rozwoju baterii, technologii niskowęglowych, technologii pozyskiwania energii z biomasy); dla przyjaznych środowisku środków transportu (auta elektryczne, rowery, w tym rowery elektryczne) i ich infrastruktury (stacje ładowania). Te ostatnie obejmują zarówno ubezpieczenie mienia, jak i dedykowany *assistance* (np. na wypadek pustej baterii). Ubezpieczyciele wspierają też *car sharing* poprzez ofertę elastycznych polis *pay per use*, w szczególności dla niskoemisyjnych pojazdów. W końcu zakłady

ubezpieczeń kreują produkty ochronne dla samego procesu transformacji (np. oferta Talanx dla przemysłu ciężkiego – ubezpieczenie procesu przejścia na ekologiczny wodór).

Odnosnie procesu budowania portfela produktów prośrodowiskowych ubezpieczyciele raportują szereg wątpliwości. Po pierwsze bowiem, wciąż brakuje pewności co do faktycznej środowiskowej wartości dodanej niektórych technologii. Po drugie, ochrona dla takich technologii, jak np. *carbon capture* czy *hydrogen capture*, z jednej strony wspiera zmniejszanie (ale nie eliminowanie) emisji, z drugiej jednak – daje paszport do kontynuowania działalności emisyjnej.

Płaszczyzna środowiskowa zrównoważonego rozwoju dotyczy nie tylko wpływu aktywności człowieka na zmiany klimatu, ale także szerzej – związku tej aktywności z szeroko rozumianym środowiskiem. Aktywni środowiskowo ubezpieczyciele uwzględniają powyższe w budowie oferty produktowej, włączając do niej np. ubezpieczenia raf koralowych na wypadek wystąpienia cyklonów tropikalnych, ubezpieczenia morskich statków rybackich pod warunkiem spełnienia przez nie norm bezpiecznego środowiskowo połowu, ubezpieczenia lasów w celu ich odnowienia po pożarze czy huraganie (szczególnie istotne w tych krajach, w których – tak jak we Francji – lasy są w większości własnością prywatną), produkty ubezpieczenia dla rozwoju technologii drewna masywnego w budownictwie (*mass timber*), ubezpieczenie zapobiegania bezpośredniemu zagrożeniu szkodami środowiskowymi i odpowiedzialności za szkody środowiskowe.

Transformacja środowiskowa zmotywowała niektóre jednostki grup ubezpieczeniowych do zaawansowanej specjalizacji underwritingu i uwzględniania w procedurach działań mających na celu identyfikację i ocenę ryzyka dla zrównoważonego rozwoju. Efektem tego jest dalece zindywidualizowana podaż ochrony ubezpieczeniowej, zależna od apetytu na ryzyko ubezpieczycieli. Pewne kategorie ryzyka dla zrównoważonego rozwoju są przez niektóre grupy ubezpieczeniowe oceniane jako zbyt duże, stąd w 2021 roku deklarowały one zmniejszającą się skłonność do ich ubezpieczania. Kategorią produktów szczególnie ewoluujących w związku z transformacją środowiskową są, według raportów, ubezpieczenia odpowiedzialności uwzględniające ryzyka dla zrównoważonego rozwoju (ubezpieczenia odpowiedzialności środowiskowej, ubezpieczenia D&O uwzględniające ryzyka ESG). Skłonność do oferowania ochrony w powyższym zakresie okazała się mocno zindywidualizowana wśród badanych grup ubezpieczeniowych.

Dużo rzadziej niż w przypadku ubezpieczeń życiowych ubezpieczyciele majątkowi deklarują poddanie procesowi certyfikacji prośrodowiskowych produktów działu II. Raportowanym przykładem powyższego jest jednak certyfikat Positive Insurance przyznawany na rynku francuskim przez Positive Economy Institute m.in. za działania w zakresie solidarności społecznej i dbałości o środowisko.

3.3. Produkty ubezpieczenia wspierające odporność klimatyczną

W raportach niefinansowych w części poświęconej zarządzaniu ryzykiem związanym ze zmianami klimatu, obok aktywności na rzecz zapobiegania dalszym destrukcyjnym działaniom środowiskowym, eksponowane są produkty ubezpieczeń zwiększające odporność społeczną na zmiany klimatyczne. Obszar ten stanowi rodzaj pomostu pomiędzy płaszczyzną środowiskową i społeczną zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie relatywnie najwięcej grup ubezpieczeniowych deklaruje zaangażowanie w tym obszarze, bardzo często wskazując budowanie sieci partnerstwa z uczestnictwem ubezpieczycieli, reasekuratorów, ale także organizacji międzynarodowych, jak ONZ (np. Allianz i sieć zbudowana ze Swiss Re i ONZ w celu budowy programów ubezpieczeń

katastroficznych dla Ghany). Programy ubezpieczeniowe obejmują m.in. ochronę dla rolników w związku ze zdarzeniami pogodowymi, ubezpieczenia utraconego dochodu, ubezpieczenia pasterskie (gwarantujące środki na zakup paszy w sytuacji zniszczenia pastwisk na skutek zjawisk klimatycznych). Programy ubezpieczeniowe nierzadko wkomponowują systemy ostrzegania przed zdarzeniami pogodowymi i budują wachlarz motywatorów do podejmowania działań zwiększających odporność. Powyższe deklaracje ochrony nie eliminują jednak ostrożności underwritingowej. Ubezpieczyciele podejmują działania na rzecz oceny ekspozycji na ryzyko klimatyczne aktywów obejmowanych ochroną (np. z wykorzystaniem modelu MSCI Climate Value at Risk), by zapewnić stabilność realizowanej działalności ubezpieczeniowej.

Produkty wspierające odporność klimatyczną realizują jeden z celów środowiskowych wskazywanych w rozporządzeniu o Taksonomii⁶ – adaptację do zmian klimatu. W związku z tym były we wszystkich raportach klasyfikowane jako „działalność kwalifikująca się do systematyki / taksonomii” (*taxonomy-eligible economic activity*)⁷. Wyróżnianie tego rodzaju działalności jest pierwszym etapem ujawniania informacji o działaniach zgodnych z taksonomią, realizowanym przez ubezpieczycieli od 1 stycznia 2022 roku.

3.4. Prośrodowiskowy profil ubezpieczeń na życie

Prośrodowiskowa działalność grup ubezpieczeniowych wykracza poza ramy ubezpieczeń majątkowych i dotyczy także produktów działu I. Aktywność regulacyjna na szczeblu Unii Europejskiej nadaje wręcz priorytet tym drugim, skupiając się na zbudowaniu prawnej infrastruktury dla prywatnego finansowania transformacji klimatycznej.

Ubezpieczyciele często deklarują w raportach ofertę produktową ubezpieczeń *unit-linked*, w których fundusze kapitałowe noszą znamiona prośrodowiskowych (np. zgodnych z art. 8 lub 9 SFDR⁸ lub posiadających lokalne certyfikaty środowiskowe, jak np. francuskie SRI (Socially Responsible Investment), GreenFin czy Finansol. W przypadku Generali zaangażowanie w kreowanie tego typu produktów miało swoje źródło nawet w powiązaniach kapitałowych między ubezpieczycielem a wyspecjalizowaną w obszarze ESG spółką *asset management* (celowe, dedykowane strategii ESG, przejęcie w 2019 przez Generali spółki Sycomore Factory SAS).

Ubezpieczyciele raportują przygotowanie narzędzi on-line pozwalających klientom identyfikować i oceniać zrównoważone fundusze w przypadku produktów *unit-linked* (np. ESG Profiler

6. Art. 9 pkt. b) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/2088 [Dz.U. UE L 198 z 22.6.2020].

7. Por. art. 1 pkt 5 2021/2178 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2021/2178 z dnia 6 lipca 2021 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 przez sprecyzowanie treści i prezentacji informacji dotyczących zrównoważonej środowiskowo działalności gospodarczej, które mają być ujawniane przez przedsiębiorstwa podlegające art. 19a lub 29a dyrektywy 2013/34/UE, oraz określenie metody spełnienia tego obowiązku ujawniania informacji [Dz.U. UE L 443/9 z 10.12.2021].

8. Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR): Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych. Produkty zgodne z art. 8 rozporządzenia promują aspekty środowiskowe lub społeczne, ale nie traktują ich jako głównego celu inwestycyjnego (tzw. *light green*), natomiast te zgodne z art. 9 (*dark green*) za główny cel stawiają zrównoważone inwestycje.

w Avivie). Bardziej zaawansowany aparat narzędziowy służy z kolei obserwowaniu przez ubezpieczających organizacjach, w które ich środki są inwestowane (np. pilotażowa faza wdrażania narzędzia Tumelo również w Avivie).

Rolą inwestorów instytucjonalnych (w tym ubezpieczycieli) jest kształtowanie pożądanych postaw inwestorów indywidualnych, stąd szczególnym raportowanym zadaniem zakładów ubezpieczeń na życie, towarzyszącym zawieraniu umowy ubezpieczenia, było podnoszenie świadomości ubezpieczającego w zakresie jego roli w kształtowaniu klimatu przez wybór profilu inwestowania (np. inicjatywa Aviva podejmowana wspólnie z Make My Money Matter).

3.5. Wspieranie transformacji środowiskowej ubezpieczonych

Szczególne atrybuty produktu ubezpieczenia pozwalają determinować ubezpieczycielom postawy ubezpieczonych. Obok warunków stawianych poszukującym ochrony na etapie zawierania umowy ubezpieczenia były to: raportowane zniżki w składce / zwroty składki (np. przy ubezpieczeniu aut elektrycznych lub dla klientów, którzy przemierzają autem mniej kilometrów niż średnia dla danego kraju), dodatki do standardowych ubezpieczeń za postawy prośrodowiskowe, zastosowanie telematyki w celu nagradzania ekologicznej jazdy ubezpieczonych, zniżki składki dla klientów, którzy zaciągają ekopożyczki, np. na podniesienie efektywności energetycznej budynków (w przypadku grup finansowych, gdzie obok ubezpieczycieli funkcjonują też inne instytucje finansowe).

Wymieniane działania ubezpieczycieli mają jednak niejednokrotnie bardziej zaawansowany charakter i wiążą się z budową programów komplementarnych dla ochrony ubezpieczeniowej. Mogą one przybierać formę szkoleń w obszarze ryzyka, treningów ekojazdy dla przedsiębiorców i rolników, doradztwa celem podniesienia odporności (np. program Building Future Communities – Aviva), podaży gotowych narzędzi pomagających firmom identyfikować ryzyko środowiskowe (np. oferowane przez Axa Environmental Sensitivity Tool, wykorzystujące *machine learning*, które ocenia indywidualne ryzyko odpowiedzialności środowiskowej firm).

3.6. Prośrodowiskowa likwidacja szkód

Możliwość działań na rzecz transformacji środowiskowej została zidentyfikowana przez ubezpieczycieli również w obszarze likwidacji szkód. Wśród raportowanych działań prośrodowiskowych wymienić należy preferencje stosowania używanych części zamiennych w procesie naprawy (co redukuje zużycie surowców niezbędnych dla produkcji części nowych oraz emisje związane z ich transportem), stosowanie energooszczędnych zamienników zniszczonego sprzętu, dążenie do redukcji emisji w procesie osuszania popowodziowego, stosowanie części bardziej odpornych na ryzyka klimatyczne po szkodach związanych z materializacją ryzyka katastrof naturalnych. Ubezpieczyciele deklarują też preferowanie naprawy, nie zaś wymiany uszkodzonych części przy drobnych szkodach (np. odpryski na szybach, pęknięcia na zderzakach). Niezależnie od tego wszędzie tam, gdzie – ze względu na koszty naprawy – niezbędna jest wymiana części / materiałów (ubezpieczenia samochodów, nieruchomości), ubezpieczyciele często wskazują znaczenie współpracy z organizacjami zajmującymi się profesjonalnym recyklingiem pozostałości. Wykazywane jest w szczególności wprowadzanie technologii zarządzania odpadami niebezpiecznymi, które powstają w toku likwidacji szkody, w tym m.in. technologii pozwalających na pozyskanie energii z pozostałości. W końcu też sama organizacja procesu likwidacji szkody

nosi u niektórych ubezpieczycieli znamiona prośrodowiskowej (np. preferowanie połączeń wideo jako niskoemisyjnej alternatywy wizyty bezpośredniej likwidatora).

4. Działalność inwestycyjna

4.1. Uwarunkowania wyboru kierunków inwestycji

Ubezpieczyciele raportują podążanie ścieżką IPCC 1,5°C i deklarują ostateczne zakończenie inwestycji w energetykę węglową do 2030 roku (UE lub OECD) oraz do 2040 roku (reszta świata). Przynależność większości do NZAOA obliuguje z kolei do kreowania zindywidualizowanej ścieżki dochodzenia do neutralności klimatycznej w 2050 roku. Wobec powyższego ubezpieczyciele stawiają zróżnicowane cele pośrednie, tworzą też różne narzędzia wspomagające podejmowanie decyzji inwestycyjnych. Ubezpieczyciele wybierają zróżnicowane strategie wyboru inwestycji z uwzględnieniem celów ESG, w tym strategie oparte na wyłączeniach, strategie *best in class* (wybieranie emitentów o lepszym profilu ESG w porównaniu do benchmarku) czy strategie zrównoważone (wybieranie emitentów, których polityka jest zgodna z celami zrównoważonego rozwoju). Wszystkie powyższe działania dążą do stopniowej (ustalanej indywidualnie) redukcji intensywności węglowej portfela inwestycyjnego ubezpieczycieli.

4.2. Ograniczanie kierunków inwestycji

Strategia ograniczania kierunków inwestycji (*Exclusion Policy, Investment Stoplist*) jest paralelna z decyzjami underwritingowymi ubezpieczycieli oraz wspierana przez niezależne instytucje identyfikujące największych emitentów (np. GCEL – *Global Coal Exit List*). Strategia wyłączeń dotyczy przede wszystkim przedsiębiorstw zaangażowanych na różnych etapach w pozyskiwanie energii z węgla i innych surowców, których eksploatacja jest szkodliwa dla środowiska (np. ropa pozyskiwana z piasków ropośnych, gaz łupkowy, ropa łupkowa, czy ropa i gaz pozyskiwane w rejonie Arktyki), począwszy od ich eksploracji, przez wydobywanie (np. kopalnie), transport (np. rurociągi, terminale portowe), po produkcję energii. Wyłączenia przedmiotowe w niektórych przypadkach badanych grup obejmują także działania z zakresu przekształcania ekosystemów i wylesiania (np. wyłączenia w obszarze produkcji oleju palmowego czy masy papierniczej / celulozowej – *paper pulp*). Podobnie jak w przypadku decyzji underwritingowych, decyzje inwestycyjne odnośnie wyżej wymienionych podmiotów są powiązane ze stopniem zaangażowania przedsiębiorstwa w działalność szkodliwą środowiskowo (mierzonym np. tonami pozyskiwanego surowca, procentem przychodów lub obrotów związanych z jego eksploatacją, wolumenem transportu, mocą pozyskanej energii, tonami emisji ekwiwalentu CO₂⁹). Często raportowanym czynnikiem łagodzącym politykę wykluczenia inwestora jest podpisana przez podmiot – kierunek inwestycji – deklaracja inicjatywy Science Based Targets.

9. Uniwersalna jednostka służąca do pomiaru emisji gazów cieplarnianych, która odzwierciedla ich różny wpływ na globalne ocieplenie. Określa stężenie dwutlenku węgla, którego emisja do atmosfery miałaby identyczny skutek jak dane stężenie innego gazu cieplarnianego. Uwzględniane jest 6 rodzajów gazów cieplarnianych (CO₂, CH₄, N₂O, HFC, PFC, SF₆) zgodnie protokołem z Kioto. Ich emisje są konwertowane z uwzględnieniem potencjału tworzenia efektu cieplarnianego (*Global Warming Potential, GWP*) w ekwiwalent CO₂.

W pozostałym zakresie przedmiotowym inwestycji większość ubezpieczycieli (zwykle poprzez spółki *asset management*) deklaruje weryfikację stosowania się podmiotu (kierunku inwestycji) do polityki net-zero według NZAOA bądź indywidualnie strukturyzowane badanie podmiotu według kryteriów ESG – tzw. ESG Scoring Process. Grupy ubezpieczeniowe oczekują często od kapitałobiorców przygotowania i publikacji planu wyjścia z kontrowersyjnych obszarów działalności (przede wszystkim działalności opartej na węglu). Kapitały nie są wówczas lokowane w te podmioty, które planu nie mają lub planu nie dotrzymują. Niejednokrotnie ubezpieczyciele tworzą krytyczną linię, odcinającą możliwość inwestowania w niektóre kategorie przedsięwzięć albo pozostawiającą taką opcję zgodnie z procedurą *comply or explain*. W raportach zidentyfikowana została również sytuacja, w której ubezpieczyciel wymagał od potencjalnego kapitałobiorcy przynależności do klubu / zrzeszenia potwierdzającego jego profil ESG (np. przynależność do Linear Infrastructure and Biodiversity Club). Na potrzeby oceny podmiotów – kierunków inwestycji grupy ubezpieczeniowe wykorzystują wskaźniki KPI (*Key Performance Indicators*) pozyskane od zewnętrznych instytucji, tj. np. MSCI ESG Research, Moody's ESG Solutions. Decyzje inwestycyjne podejmowane są również w oparciu o zewnętrzne punkty odniesienia, np. harmonogram wycofywania się z węgla wyznaczony przez PPCA (*Powering Past Coal Alliance*). Organizacje, których strategie nie przewidują dotrzymania terminów powyższego harmonogramu, podlegają nierzadko polityce wykluczeń inwestycyjnych ubezpieczycieli.

4.3. *Impact investment* – wspieranie projektów prośrodowiskowych

Ubezpieczyciele raportują podejmowanie inwestycji prośrodowiskowych – zarówno tych realizowanych poprzez własne struktury (instytucje *asset management* należące do tej samej grupy kapitałowej, np. PGIM należące do grupy Prudential), jak i innych, inicjowanych poprzez korzystanie z usług podmiotów zewnętrznych. W przypadku tych pierwszych organizacja zrównoważonego inwestowania jest w grupach ubezpieczeniowych wysoce zinstytucjonalizowana. Powoływane są odrębne departamenty, zespoły, których zadaniem jest opracowanie metodyki zrównoważonego inwestowania i weryfikacja stopnia jej zastosowania w praktyce. Ubezpieczyciele często podkreślają ogromne znaczenie poprawnego raportowania w zakresie ESG przez ich spółki *asset management* (np. według SASB Standards Investor Advisory Group, PRI, TCFD, CDP, Climate Action 100+) oraz ich uczestnictwa w uznanych gremiach (np. CERES Investor Network, Swiss Association for Responsible Investments, ULI Greenprint). Z kolei w przypadku korzystania z usług podmiotów zewnętrznych, wymagana jest najczęściej deklaracja *asset managera* realizacji celów PRI, bądź weryfikacja przez ubezpieczyciela jego programu zrównoważonych inwestycji i indywidualnej polityki ESG (*due diligence*, system kwestionariuszowy).

Do najczęściej wymienianych w raportach inwestycji prośrodowiskowych należą te finansujące rozwój technologii pozyskiwania odnawialnych źródeł energii (np. Allianz Renewable Energy Fund), realizowane z uwzględnieniem harmonogramu International Renewable Energy Agency. Inwestycje te podejmowane są nierzadko z partnerami – grupami energetycznymi (np. ENGIE). Ubezpieczyciele angażują się w fundusze dedykowane inwestycjom w podmioty produkujące energię ze źródeł odnawialnych lub podejmują inwestycje bezpośrednie (np. nabycie elektrowni wodnej w Portugalii przez Credit Agricole). Poza powyższym wspierają kapitałowo również m.in. eksploatację prośrodowiskowych rozwiązań (np. produkcję inteligentnych ładowarek samochodowych),

technologie produkcji ciepła (np. projektowanie zeroemisyjnych kotłowni), zielony transport, technologie pozyskiwania energii ze śmieci.

Ubezpieczyciele interpretują swoje środowiskowe zobowiązania inwestycyjne szerzej niż tylko jako bezpośrednie kapitałowe wsparcie transformacji klimatycznej. Podejmują też aktywność inwestycyjną w obszarze organizowania działalności przedsiębiorstw w zakresie: oddziaływania na powierzchnię ziemi oraz bioróżnorodność, zrównoważonych oceanów, ekonomii o obiegu zamkniętym, przywracania wodnych, lądowych i miejskich ekosystemów, kultury wodnej, technologii rolnych, zrównoważonego leśnictwa, zielonych miast, kontroli zanieczyszczeń powietrza, zarządzania odpadami (np. Natural Capital Transition Fund w Aviva, BNP Ecosystem Restoration Fund lub inwestowanie w Land Degradation Neutrality Fund przez BNP). Szczególnym obszarem inwestycji ubezpieczycieli są lasy, przede wszystkim w tych państwach, w których dominuje ich własność prywatna (np. Francja). Rola tych inwestycji obejmuje zrównoważone zarządzanie obszarami leśnymi, przede wszystkim bez stosowania fungicydów czy herbicydów, zmierzające do certyfikacji lasów (np. certyfikatem PEFC).

Innym raportowanym kierunkiem inwestycji jest zielone budownictwo. Przy jego wyborze nacisk kładziony jest zarówno na efektywność energetyczną budynków, jak i na ich odporność na zdarzenia kryzysowe, tj. powodzie czy fale upałów. Niejednokrotnie warunkiem inwestycji w nieruchomości był certyfikat środowiskowy, tj. BREEAM, HQE, LEED, BBC Effnergie, BBKA Rénovation, EPC (Energy Performance Certificate) czy DGNB (Deutsche Gesellschaft für Nachhaltiges Bauen).

Niektórzy ubezpieczyciele akcentują w raportach swoje zaangażowanie inwestycyjne nie tylko w duże przedsiębiorstwa, ale też te z sektora MiŚ, pod warunkiem, że legitymują się one znacznym zaangażowaniem w działania na rzecz zapobiegania zmianom klimatycznym czy na rzecz redukcji ryzyka środowiskowego (np. inwestują w energię odnawialną, urządzenia podnoszące efektywność energetyczną budynków, uzdatnianie wody, kontrole zanieczyszczeń, zarządzanie odpadami czy inne usługi środowiskowe).

W końcu, wśród inwestycji środowiskowych grupy ubezpieczeniowe wymieniają finansowanie projektów offsetowych, zwłaszcza na rynkach rozwijających się (np. inwestycje AEGON w Voluntary Emission Reduction Project w Chinach, który dąży do rozbudowy technologii wykorzystania metanu emitowanego do atmosfery przez rolnictwo jako alternatywnego do węgla źródła energii). Inwestycje na rynkach rozwijających się, gdzie rzadkość kapitałów połączona jest z niezadowalającymi wynikami środowiskowymi, były przez ubezpieczycieli niejednokrotnie wskazywane jako priorytet.

Ubezpieczyciele realizują zarówno środowiskowe inwestycje w sektor prywatny (poprzez nabycie jednostek uczestnictwa w zrównoważonych funduszach inwestycyjnych czy zakup obligacji, np. inwestycje AXA w tzw. *transition bonds* emitowane przez BPCE), jak i w obligacje skarbowe finansujące projekty środowiskowe (np. UK Government Green Gilts, których pierwsza emisja miała miejsce w wrześniu 2021 roku). W końcu ubezpieczyciele sami przyjmują rolę emitentów zielonych papierów wartościowych (np. inauguracja przez Axę w 2021 roku emisji zielonych obligacji w kwocie 1 mld euro; emisja obligacji przez Generali w celu finansowania wybranych projektów zrównoważonych związanych z zielonym budownictwem, energią odnawialną czy czystym transportem, wybieranych według kryteriów Sustainability Bond Guidelines; emisja zielonych obligacji przez Talanx, zgodna z Green Bond Principles opublikowanymi przez International Capital Market Association).

Skuteczna środowiskowo realizacja tzw. *impact investment* wymaga rozwiniętej infrastruktury rynku finansowego, która ułatwia grupom ubezpieczeniowym podejmowanie decyzji inwestycyjnych. Ubezpieczyciele raportowali posiłkowanie się wskaźnikami Bloomberg (Bloomberg's green bond indicator), certyfikatami Climate Bonds Initiative, Moody's ESG Solutions Group, a w przypadku inwestycji leśnych – certyfikatami FSC (Forest Stewardship Council) czy PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification).

Do analizy środowiskowego wpływu swoich inwestycji ubezpieczyciele opracowują własne metodyki (np. w oparciu o teorię zmian; ang. *theory of change*) lub wykorzystują koncepcje wskaźników oraz dane takich dostawców jak: Beyond Ratings, S&P Trucost, MSCI, PCAF (Partnership for Carbon Accounting Financials), Sequantis, Vigéo-Eiris, ISS ESG, Carbon4Finance, Verisk Maplecroft, World Resource Institute (ostatnie dwa przede wszystkim w odniesieniu do analizy śladu węglowego portfela obligacji skarbowych). Stosują m.in. takie metodyki jak „Warming Potential”, „Implied Temperature Rise Model”, „Climate Value at Risk”, „Carbon4Finance – Carbon Impact Analytics Methodology”, „Carbon4Finance – Biodiversity Impact Analytics”. Ubezpieczyciele mierzą ślad węglowy portfela inwestycji¹⁰, intensywność węglową¹¹, jak również „temperaturę portfela”¹² (rzadziej). Biorą przy tym najczęściej pod uwagę dwa z trzech zakresów emisji według klasyfikacji Greenhouse Gas Protocol¹³, ze względu na wciąż istniejące trudności pomiaru trzeciego zakresu emisji.

Wyniki analiz emisyjności portfela inwestycji niektórzy ubezpieczyciele przedstawiają w odniesieniu do schematów zmian klimatycznych, deklarując jednocześnie dostosowanie do rekomendacji uprawdopodobniających realizację scenariuszy pożądanych społecznie (np. według metody Sectoral Decarbonization Approach (SDA) lub the Greenhouse Gas Emissions per Unit of Value Added – GEVA). Najczęściej wskazywanym punktem odniesienia grup ubezpieczeniowych są prognozy Science Based Target Initiative (SBTI). Te z kolei opierają się m.in. na naukowych prognozach International Energy Agency (IEA) czy Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). SBTi opracowało dwa scenariusze zmian temperatury, pierwszy dostosowany do porozumienia paryskiego (zakłada wzrost temperatury poniżej 2°C w stosunku do poziomu sprzed epoki przemysłowej do 2100 roku) i drugi – „net zero do 2050”, zakładający wzrost poniżej 1,5° C w tym samym okresie¹⁴.

10. Wielkość emisji kapitałoborców, obliczona proporcjonalnie do wielkości udziałów inwestora.
11. Relacja wielkości emisji kapitałoborców do ich przychodów (lub innego punktu odniesienia, np. wartości aktywów), obliczona proporcjonalnie do wielkości udziałów inwestora. Zob. D. Ryan, E. Philalithis, *Apples and oranges: How to compare the carbon footprints of multi asset portfolios*, <https://www.fidelityinternational.com/editorial/blog/apples-and-oranges-how-to-compare-the-carbon-footprints-of-multi-asset-portfolios-e6032b-en/5/> [dostęp: 5.01.2023].
12. Przeszła trajektoria węglowa organizacji oraz projekcja jej działalności na przyszłość, poprzez co ustalany jest jej wpływ na wzrost temperatury do końca wieku.
13. Zakres 1: bezpośrednie emisje generowane przez zasoby posiadane lub kontrolowane przez inwestora; zakres 2: pośrednie emisje indukowane przez nabycie lub produkcję elektryczności, pary lub ciepła; zakres 3: wszystkie inne emisje pośrednie generowane wzdłuż łańcucha wartości (*upstream&downstream*); w analizach inwestycyjnych ubezpieczycieli w zakresie 3 brane były pod uwagę najczęściej tylko emisje dostawców.
14. Deloitte, *Portfele kredytowe i inwestycyjne w drodze do #NetZero*, 2020, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Prezentacje-webinary/pl_webinar_30-03-2022_Portfele-kredytowe-i-inwestycyjne-w-drodze-do-NetZero.pdf [dostęp: 30.03.2022]; *Science Based Targets, Foundations of Science-based Target Setting*, <https://sciencebasedtargets.org/resources/files/foundations-of-SBT-setting.pdf> [dostęp: 30.03.2022].

Poza wpływem na klimat przedmiotem analiz grup ubezpieczeniowych jest ich wpływ na bioróżnorodność, mierzony np. przy pomocy narzędzia Global Biodiversity Score, opracowanego przez CDC Biodiversite lub modelu The Globio (symulacje wpływu różnych scenariuszy presji wytwarzanej przez człowieka na bioróżnorodność). Efektem przeprowadzanych analiz jest publikacja KPI, np. Corporate Biodiversity Footprint. Jeszcze inny kierunek analiz działalności inwestycyjnej ubezpieczyciela odnosi jego wyniki do SDG (*Sustainable Development Goals*). Raportowana metodyka wykorzystywana w tym celu opracowana została przez Uniwersytet z Sieny (Mapfre).

4.4. Polityka aktywnego inwestora

Polityka aktywnego inwestora deklarowana jest przede wszystkim w odniesieniu do największych emitentów (z sektorów: paliw płynnych, gazu, metalurgicznego, wydobywczego, użyteczności publicznej), a jej celem jest redukcja ich emisji. Ubezpieczyciele podejmują dialog z zarządami spółek, w które są zaangażowani kapitałowo. Grupy ubezpieczeniowe przygotowują dedykowane programy (*challenge programme*), w ramach których – pod rygorem wycofania kapitału ubezpieczyciela – podejmowane są działania zmniejszające emisje.

Grupy ubezpieczeniowe deklarują również aktywne wykorzystanie prawa głosu na walnych zgromadzeniach akcjonariuszy, celem m.in. kontroli struktur osobowych aparatu zarządzającego spółkami i eliminacji tych menadżerów, którzy nie realizują planów klimatycznych.

Zobowiązanie do realizacji aktywnej roli inwestorskiej wymaga rozwoju narzędzi pozwalających na obserwację organizacji, w które środki grup ubezpieczeniowych są inwestowane. Takie narzędzie, z funkcją doradzania w zakresie głosowania w obszarze ESG na walnych zgromadzeniach akcjonariuszy, wykorzystuje np. Aviva (narzędzie Tumelo).

Pojęcie aktywnego inwestora odnoszone jest również do inwestycji w nieruchomości. Deklarowanym celem większości grup ubezpieczeniowych była dekarbonizacja starego portfela nieruchomości, np. ze wsparciem Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM), która obejmuje m.in. modernizację termiczną budynków, instalację paneli fotowoltaicznych, rozbudowę infrastruktury dla aut elektrycznych.

Inną akcentowaną w raportach formą aktywności inwestora – w ramach inwestycji w nieruchomości – jest promowanie rozwiązań zielonych najmów (ang. *green leases*), tj. umów, których konstrukcja generuje bodźce do działań prośrodowiskowych zarówno dla najemcy, jak i wynajmującego (np. podział kosztów za energię pomiędzy obie strony umowy, co motywuje właściciela do inwestycji podnoszących efektywność energetyczną budynków, a najemcę do racjonalnej konsumpcji energii, lub umowne założenie partycypacji najemcy w kosztach inwestycji podnoszących efektywność energetyczną budynków).

Podsumowanie

Aktywność publikacyjna ubezpieczycieli w obszarze zrównoważonego rozwoju została istotnie zintensyfikowana w minionych latach. Badanie raportów niefinansowych pozwoliło na sformułowanie dwóch grup wniosków: po pierwsze, dotyczących wartości poznawczej tych dokumentów, po drugie, odnoszących się do spektrum działań prośrodowiskowych ubezpieczycieli.

Wnioski grupy pierwszej są spójne z wynikami wcześniej realizowanych badań w obszarze raportowania niefinansowego: raporty niefinansowe grup ubezpieczeniowych są dalece zróżnicowane co do formy prezentacji oraz treści, co jest konsekwencją nieostrych wymagań regulacyjnych w powyższym zakresie. W rezultacie pozostają w dużej mierze nieporównywalne i nie pozwalają na identyfikację liderów w badanym obszarze. Ubezpieczyciele prezentują przede wszystkim polityki, strategie i cele działalności z zakresu zrównoważonego rozwoju. Podrzędne znaczenie ma prezentacja stopnia osiągnięcia wyznaczonych założeń. Na jej potrzeby badani przedstawiciele sektora posługują się rozbudowanym, acz zróżnicowanym wachlarzem wskaźników KPI, który niekoniecznie służy porównaniom międzyorganizacyjnym, a – co bardziej prawdopodobne – osiągnięciu wewnętrznych celów zarządczych, tj. ustalaniu celów, weryfikacji ich osiągnięcia, obserwacji zmian wyników danej organizacji w czasie. Funkcje te realizują pod warunkiem, że metodyka obliczania KPI nie zmienia się w czasie. Spełnienie tego założenia okazuje się jednak niezmiernie trudne, ponieważ wiedza z obszaru zarządzania zrównoważonym rozwojem nieustannie ewoluje, a liczne organizacje zewnętrzne proponują nowe, każdorazowo lepsze (lepiej oddające faktyczny wpływ organizacji na środowisko) wskaźniki KPI, które są systematycznie adaptowane przez ubezpieczycieli do ich działalności.

Inny problem w zakresie porównywalności wskaźników KPI ubezpieczycieli wynika z atrybutów danych wejściowych niezbędnych do ich wyliczenia. KPI zasilane są zarówno danymi wewnętrznymi ubezpieczycieli, jak i danymi zewnętrznymi (np. dotyczącymi emisji ubezpieczonych czy podmiotów – kierunków inwestycji). W przypadku tych pierwszych porównywalność warunkowana jest podobieństwem metodyki pozyskiwania danych wśród różnych organizacji. Problem porównywalności danych zewnętrznych potęgowany jest z kolei wielością instytucji, które takich danych dostarczają. Trudno w tym kontekście jednoznacznie ocenić bardzo dynamiczny proces rozbudowywania infrastruktury rynku finansowego w obszarze ESG. Z jednej bowiem strony, jest ona absolutnie niezbędna dla realizacji celów zrównoważonego rozwoju, z drugiej natomiast – może generować chaos, brak przejrzystości i błędne oceny ubezpieczycieli.

Wiele wskazuje na to, że implementacja nowej dyrektywy dotyczącej sprawozdawczości niefinansowej (CSRD), a także uchwalenie szeregu aktów delegowanych, które technicznie ją doprecyzują (w tym zunifikują wachlarz wskaźników, które będą prezentowane w raportach), istotnie poprawi jakość raportowania i porównywalność wyników. Już w dacie badania można było zauważyć porządkującą rolę unijnych aktów prawnych w procesie raportowania (SFDR, rozporządzenie o Taksonomii). Ewolucja zasad raportowania i wprowadzenie nowych wymogów otwierają pole do dalszych badań atrybutów / zmiany atrybutów prezentowanych danych w kolejnych latach sprawozdawczych.

Pomimo bariery porównywalności raporty okazały się inspirującym, jakościowym opisem aktywności ubezpieczycieli w obszarze ESG. Wyłania się z nich obraz sektora z imponująco długą listą działań, narzędzi, rozwiązań na wielu płaszczyznach, poczynwszy od operacyjnych wewnętrznych aktywności podmiotów, po działania skupione wokół zawierania i wykonywania umów ubezpieczenia oraz inwestowania aktywów ubezpieczycieli. Wykaz ten z dużym prawdopodobieństwem, przy założeniu zasad rynku konkurencji monopolistycznej, będzie inspiracją i wyznacznikiem działań dla dużej grupy podmiotów (naśladowców) o mniejszym udziale w rynku w długim okresie. Warunkiem powyższego jest jednak stabilność otoczenia makroekonomicznego, społecznego i politycznego, determinująca rodzaj i zakres deklaracji dotyczących zrównoważonego rozwoju. Kryzys pandemiczny, doświadczenie wojny w Ukrainie, zakłócenia podaży energii, zwiększone ryzyko

blackoutu dały już podstawy do weryfikacji podejmowanych zobowiązań w związku ze zrównoważonym rozwojem¹⁵. Badane raporty obejmowały działania podejmowane do roku 2021 (raporty za rok 2021 odnoszą się również do aktywności przeszłych), nie uwzględniły zatem drastycznych zmian uwarunkowań roku 2022. Analiza porównawcza deklaracji ubezpieczycieli sprzed i po wybuchu wojny w Ukrainie jest rekomendowanym kolejnym obszarem badawczym.

Długiemu wyliczeniu celów i działań prośrodowiskowych w raportach niefinansowych grup ubezpieczeniowych rzadko towarzyszył szczegółowy opis ich głębokości. Skutkuje to podstawowym ograniczeniem prezentowanego badania, będącym jednocześnie ograniczeniem sprawozdawczości pozafinansowej ubezpieczycieli. Aktywności sektora, zarówno na etapie stanowienia celów, jak i ich realizacji, choć liczne, mogą okazać się mocno ograniczone zakresowo (podmiotowo, przedmiotowo czy geograficznie). Np. cele dotyczące wyłączeń ochrony ubezpieczeniowej stanowią często nieostro, warunkowane indywidualnymi atrybutami potencjalnych ubezpieczonych, ocenianymi według kryteriów jakościowych. Dopuszcza to podtrzymywanie relacji z podmiotami szkodliwymi czy kontrowersyjnymi środowiskowo, a w przyszłości umożliwi płynną zmianę dziś deklarowanej strategii środowiskowej. Licznie prezentowane działania (np. na rzecz prośrodowiskowego transportu lub modernizacji energetycznej biurów) bywają natomiast realizowane często tylko w niektórych placówkach, głównie zlokalizowanych w państwach wysoko rozwiniętych (często wokół central). Z kolei wymieniane „zielone” produkty ubezpieczenia mogą pozostawać z niewielkim udziałem w portfolio zakładów ubezpieczeń. Analiza raportów rzadko pozwala na ocenę realnej skali prośrodowiskowej działalności. Ponadto lista aktywności z zakresu ESG ubezpieczycieli zapełniana była licznymi, acz relatywnie mało znaczącymi działaniami z perspektywy ich skali realizowanej w zakładach ubezpieczeń (np. weryfikacja pod kątem ESG dostawców usług cateringowych). Z jednej strony budzi to wątpliwości co do poznawczego charakteru sprawozdań niefinansowych czy nawet podejrzenia o działania z zakresu greenwashingu, z drugiej jednak promuje społecznie podejmowanie nawet najmniejszych aktywności, które w odpowiedniej masie mogą przynieść wymierne korzyści dla osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju.

Istotnym ograniczeniem raportowania niefinansowego ubezpieczycieli jest trudność weryfikacji treści przekazywanych informacji, w szczególności identyfikacji potencjalnych działań z zakresu greenwashingu. Szczególny charakter produktów ubezpieczeniowych powoduje, że ich

15. Uwagę analityków procesu wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju zwrócił chociażby fakt złagodzenia deklaracji końcowej szczytu klimatycznego w COP26 w Glasgow. Z pierwotnej formuły zobowiązania do „wycofania się” z węgla (ang. *phase out*) zrezygnowano na rzecz jego „redukcji” (ang. *phase down*). Por. United Nations, *Report of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement on its third session, held in Glasgow from 31 October to 13 November 2021*, s. 5, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10_add1_adv.pdf [dostęp: 13.01.2023]. Innym przykładem postępującej weryfikacji podejmowanych zobowiązań w związku ze zrównoważonym rozwojem jest rozbieżność między aktualnymi formalnymi deklaracjami sektora a kulturalowymi wątpliwościami odnośnie kierunku aktywności. Pomimo że oficjalne zobowiązania i raporty sektora ubezpieczeń w większości nadal trwają przy wyraźnych deklaracjach ograniczeń dla ubezpieczenia i inwestycji w działalność związaną z węglem i innymi paliwami kopalnymi, to jednak sprawozdania z kuluarów najważniejszych światowych spotkań przedstawicieli sektora ujawniają wątpliwości, czy ten kierunek jest słuszny wobec aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, zob. M. Chmielewski, T. Libront, *Po Monte Carlo i Baden-Baden: Trendy ubezpieczeniowe a realia społeczno-gospodarcze*, „Dziennik Ubezpieczeniowy” 27 października 2022 r. Niepewność budzi również fakt niedawno ogłoszonych rezygnacji z uczestnictwa w NZIA niektórych ubezpieczycieli, pomimo że wszyscy oni deklarują kontynuację wysiłków na rzecz budowania zrównoważonego rozwoju.

największy środowiskowy wpływ ujawnia się często dopiero na etapie faktycznej likwidacji szkody (np. zastosowanych technologii naprawy), podczas gdy w raportach niefinansowych najczęściej opisywana jest jedynie koncepcja produktu prezentująca pozytywny, ale relatywnie mało istotny wpływ na środowisko. Greenwashing generuje zagrożenia dla samej spółki czy całej grupy ubezpieczeniowej (szkody wizerunkowe, ryzyko odpowiedzialności), a także dla całego sektora (utrata wiarygodności sektora w obszarze działań z zakresu zrównoważonego rozwoju). Brak kontroli nad zjawiskiem greenwashingu wpływa finalnie na sprawność osiągania celów zrównoważonego rozwoju w ujęciu makro organizacji systemów gospodarczych, zmieniając społeczną percepcję działań deklarowanych jako prośrodowiskowe.

Kolejnym ograniczeniem badania jest trudność w ocenie znaczenia uczestnictwa grup ubezpieczeniowych czy ich konkretnych jednostek w licznych gremiach, zrzeszeniach, inicjatywach związanych ze zrównoważonym rozwojem. Ich deklarowana wielość może stwarzać mylące wrażenie intensywności działań badanej organizacji, podczas gdy faktycznie niewykluczone jest czysto formalne jej uczestnictwo w różnych strukturach. Podobne wątpliwości budzi poddawanie się ubezpieczycieli licznym ocenom, ratingom, weryfikacjom. Popularność paradygmatu zrównoważonego rozwoju w ostatnich dekadach zaskutkowała intensywną rozbudową infrastruktury rynku finansowego, z której – jak dowodzą raporty – grupy ubezpieczeniowe aktywnie korzystają. Weryfikacja znaczenia licznie powoływanych instytucji dla faktycznych osiągnięć w zakresie zrównoważonego rozwoju będzie możliwa dopiero w przyszłości.

W końcu podkreślenia wymaga fakt poddania badaniu jedynie tych elementów raportów niefinansowych grup ubezpieczeniowych, które odnosiły się do oddziaływania grup ubezpieczeniowych na środowisko. Pominięty został drugi aspekt tzw. podwójnej istotności, a zatem wpływ materializacji ryzyka dla zrównoważonego rozwoju na działalność ubezpieczycieli. Obszar ten, a w szczególności jego ujęcie w raportach niefinansowych, jest kolejnym możliwym rozszerzeniem przedstawionych badań.

Wykaz źródeł

- Benett P., *Anti-Trust? European Competition Law and Mutual Environmental Insurance*, "Economic Geography" 2000, No 76(1).
- Chmielewski M., Libront T., *Po Monte Carlo i Baden-Baden: Trendy ubezpieczeniowe a realia społeczno-gospodarcze*, „Dziennik Ubezpieczeniowy” 27 października 2022 r.
- Deloitte, *Portfele kredytowe i inwestycyjne w drodze do #NetZero*, 2020, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Prezentacje-webinary/pl_webinar_30-03-2022_Portfele-kredytowe-i-inwestycyjne-w-drozdze-do-NetZero.pdf [dostęp: 30.03.2022].
- Rozporządzenia Delegowanego Komisji [UE] 2021/2178 z dnia 6 lipca 2021 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady [UE] 2020/852 przez sprecyzowanie treści i prezentacji informacji dotyczących zrównoważonej środowiskowo działalności gospodarczej, które mają być ujawniane przez przedsiębiorstwa podlegające art. 19a lub 29a dyrektywy 2013/34/UE, oraz określenie metody spełnienia tego obowiązku ujawniania informacji [Dz.U. UE L 443/9 z 10.12.2021].

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady [UE] 2019/2088 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie ujawniania informacji związanych ze zrównoważonym rozwojem w sektorze usług finansowych [Dz.U. UE L 317/1 z 9.12.2019].
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady [UE] 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniającego rozporządzenie [UE] 2019/2088 [Dz.U. UE L 198 z 22.6.2020].
- Ryan D., Philalithis E., *Apples and oranges: How to compare the carbon footprints of multi asset portfolios*, <https://www.fidelityinternational.com/editorial/blog/apples-and-oranges-how-to-compare-the-carbon-footprints-of-multi-asset-portfolios-e6032b-en5/> [dostęp: 5.01.2023].
- Science Based Targets, Foundations of Science-based Target Setting*, <https://sciencebasedtargets.org/resources/files/foundations-of-SBT-setting.pdf> [dostęp: 30.03.2022].
- UN environment programme. The Net-Zero Insurance Alliance. Statement of commitment by signatory companies*, s. 1, <https://www.unepfi.org/psi/wp-content/uploads/2021/07/NZIA-Commitment.pdf> [dostęp: 19.04.202].
- United Nations General Assembly, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, A/RES/70/1, New York 2015, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement> [dostęp: 19.04.2023].
- United Nations, *Report of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement on its third session, held in Glasgow from 31 October to 13 November 2021*, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10_add1_adv.pdf [dostęp: 13.01.2023].
- Yanguas Parra P.A., Ganti G., Brecha R., Hare B., Schaeffer M., Fuentes U., *Global and regional coal phase-out requirements of the Paris Agreement: Insights from the IPCC Special Report on 1.5°C*, Climate Analytics 2019, https://climateanalytics.org/media/report_coal_phase_out_2019.pdf [dostęp: 19.04.2023].

Raporty niefinansowe

- Aegon Integrated Annual Report 2021, <https://www.aegon.com/sites/default/files/siteassets/iar/2021/aegon-integrated-annual-report-2021.pdf>
- Allianz Group Sustainability Report 2021, https://www.allianz.com/content/dam/onemarketing/azcom/Allianz_com/sustainability/documents/Allianz_Group_Sustainability_Report_2021-web.pdf
- Aviva plc Sustainability Report 2021, <https://static.aviva.io/content/dam/aviva-corporate/documents/socialpurpose/pdfs/2021-aviva-sustainability-report.pdf>
- Axa, Climate and Biodiversity Report, June 2022, https://www-axa-com.cdn.axa-contento-118412.eu/www-axa-com/109c504e-bc3f-4e3a-bca0-5c3e1ccb65bb_AXA2022_Climate_and_Biodiversity_Report_Final_22_07_19.pdf
- BNP Paribas Cardif, Responsible Investment Report 2021, https://www.bnpparibascardif.com/en/c/document_library/get_file?uuid=52bf2483-f66d-4788-7237-fa973f76bb1f&groupId=348001
- CNP Assurances, 2021 CSR Report, <https://www.cnp.fr/en/cnp/content/download/10327/file/CNP-Assurances-Bilan-RSE-2021-EN-accessible.pdf>
- Credit Agricole Assurances, Universal Registration Document 2021, https://www.ca-assurances.com/en/previewPDF/26614/CAA_URD_2021.pdf

Generali, Group Annual Integrated Report 2021, https://www.generali.com/doc/jcr:4dea680f-4109-4c82-85bd-e67210d9adf9/Group%20Annual%20Integrated%20Report%202021_Generali%20Group_final.pdf/lang:en/Group_Annual_Integrated_Report_2021_Generali_Group_final.pdf

Mapfre Integrated Report 2021, <https://www.mapfre.com/media/shareholders/2021/integrated-report-2021.pdf>

Prudential ESG Report, https://s1.q4cdn.com/379746662/files/doc_downloads/2022/Prudential_ESG_2021-v6-22-2022.pdf

Societe Generale Assurances, Extra-Financial Performance Report 2021, https://www.assurances.societegenerale.com/uploads/tx_bisgnews/RPEF_2021_VA_-_VERSION_FINALE_planches_09-09-22_01.pdf

Talanx, Sustainability Report 2021, https://www.talanx.com/media/Files/talanx-gruppe/nachhaltigkeitsberichte/2021_talanx_sustainability_report_.pdf

Zurich Insurance Group Sustainability Report 2021, <https://www.zurich.com/-/media/project/zurich/dotcom/sustainability/docs/sustainability-report-2021.pdf?rev=7907180c3d864ecab14f2444f2d8a1a1&hash=1B265FC801993329DF9343A62C14C036>

Non-financial reporting as a source of information on the environmental sustainability performance of major European insurance groups (part 2. – results of the empirical study)

This article is the second, empirical part of a study of the non-financial reports of the largest European insurance groups. The institutional environment of non-financial reporting, the results of the literature research, and the methodological assumptions of the study are described in part 1.

The primary objective of the study presented here was to identify and classify the environmental activities presented in the non-financial reports of the largest insurance groups in the European Union. The objective was achieved through a content analysis of the consolidated non-financial reports of the ten largest insurance groups. Qualitative data development methods were used: template analysis, supported by narrative techniques.

The activities of the insurers were presented in three main groups: organisational and management activities, direct (internal) activities, indirect (external) activities including: provision of insurance cover and investment activities. The reports focused on the presentation of the groups' sustainability goals, objectives and strategies in the aforementioned division. The objectives set were often vague and left room for deviation from the strategy set. Insurers also provided a comprehensive list of implemented actions in all three groups. Examination of the reports, however, revealed an inability to assess the depth, quality and effectiveness of most of these activities. The problem of the multiplicity of methodologies used to assess the effectiveness of the measures was also identified, confirming the problem – previously identified in the literature – of data comparability.

Keywords: sustainability, non-financial reporting, insurance, environment

DR MALWINA LEMKOWSKA – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

e-mail: malwina.lemkowska@ue.poznan.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9951-9977>